

Overdenking in de dienst voor kerk en wijk, Capelle-Schollevaar, 28 februari 2009, 16.00 uur

Jaarthema: 'De Tien Geboden in Nederland'

Thema: 'Hoe kun je een ander vermoorden?' n.a.v. het zesde gebod

Lezingen: Exodus 20: 13; Mattheüs 5: 21-24; Romeinen 12: 9-21

1. Ben je met dit gebod snel klaar?

'Gij zult niet doodslaan', zo luidt dit zesde gebod. Je zou je kunnen afvragen: 'Waarom zitten we hier eigenlijk bij elkaar?' Want het overgrote deel van de Nederlandse bevolking (A) heeft nooit een moord gepleegd, en (B) haalt het niet in zijn hóofd om ooit een moord te plegen. Dus eigenlijk is dit een heel gemakkelijk gebod. Eindelijk eens iets waar je je volledig aan kunt houden. Zullen we niet gewoon nog een paar mooie liederen zingen, heerlijk een kop koffie drinken en naar huis gaan?!

Ja, dat zou je kunnen denken. Maar aan dit korte gebod zit meer vast dan je denkt. 'Hoe kun je iemand vermoorden?' Dat is niet voor niets het thema vanmiddag. Kijk, je kunt natuurlijk iemand vermoorden met een pistool, of met een mes. En laten we het niet vergeten: échte moord, met een pistool, of met een mes, is niet alleen iets voor in een spelletje Cluedo of in een detectivefilm. Duizenden mensen zitten gevangen omdat ze daadwerkelijk iemand hebben omgebracht. En tienduizenden mensen hebben iemand goed gekend die is vermoord. Wij kunnen dit gebod vanmiddag niet zomaar wegzuiven en denken: 'Dat is een ver-van-mijn-bed-show.'

Maar er is meer: moord gaat verder dan een pistool of een mes. Zeggen wij ook niet in ons spraakgebruik dat je iemand kunt 'doodzwijgen'? Wat is dat, iemand doden? Dat betekent in feite, dat je iemand anders zijn of haar plek onder de zon wilt ontnemen. Dat je die ander het leven niet meer gunt. En u voelt het wel aan: dan wordt het opeens veel breder. Dan heeft het te maken met wrok, met haat, met een diepe afkeer die je hebt van iemand.

2. De wortel van moord zit in ons allemaal

Een moord komt nooit zomaar uit het niets. Er is altijd een aanleiding. Er is haat gegroeid. En de wortel van de haat kan de wrange vrucht voortbrengen van moord en doodslag. De Here Jezus Zelf wijst daarop. We hebben het gelezen uit Mattheüs 5. 'Vroeger zei men: "Wie iemand vermoordt, moet sterven." Maar ik ga verder. Ik zeg: Als u kwaad bent op uw broeder, wordt u veroordeeld. Als u hem uitscheldt, moet u voor God terechtstaan.' Moord begint met haat, met minachting. En een *woord* kan leiden tot een *moord*. Verkeerde woorden zijn de voedingsbodem voor het kwaad.

In 1967 was er een geschiedenisleraar in Amerika, Ron Jones, die van zijn klas deze vraag kreeg: 'Mijnheer, hoe kán dat toch, dat het Duitse volk zó massaal meeging met Hitler en meewerkte aan het vermoorden van zes miljoen Joden?' Die leraar, Ron Jones, is toen een experiment begonnen. Hij verzong een symbool, een golf. Dat

symbool gingen steeds meer leerlingen dragen. Ze gingen samen oefeningen doen, om de saamhorigheid aan te wakkeren. Maar er waren ook leerlingen, die wilden niet meedoen, zij vonden het eng. Zij lagen er al snel hélemaal uit, en er ontstond haat tegen hen. Een paar jongeren werden in elkaar geslagen. Het experiment liep hélemaal

uit de hand. Toen riep Ron Jones alle leerlingen samen in de aula, en hij vertoonde een historische film met een toespraak van Adolf Hitler. En opeens beseften al die leerlingen: 'Wij zijn precies zo bezig als de Duitsers toen!' Ze schrokken enorm, er kwam een doodse stilte, veel leerlingen gingen huilen. Opeens besepte iedereen: 'Ook ik zou een moordenaar kunnen worden... Het ligt veel dichterbij dan je denkt.' Over die gebeurtenissen is in 1981 een film gemaakt: 'The Wave', 'De golf'.

En laten we eerlijk zijn: kun je soms niet heel veel begrip hebben voor moordenaars? Bijvoorbeeld: als iemand aan je vrouw kwam, of aan je man, of aan je kind... Sybine Jansons uit Maarn werd vermoord in 1999. Haar vader, een belijdend christen, heeft er een boek over geschreven, wat dat met je doet, als ouders. *In het bos zijn de wilde dieren*, zo heet dat boek. Ik las in een recensie hoe hij in dat boek worstelt met zijn gevoelens. Je zult het maar meemaken...

Er zijn 1001 redenen om een ander met récht te haten, om een intense wrok te koesteren. En tegen iedereen die probeert die probeert je tot rust te brengen, of tot kalmte, of die zegt: 'Joh, laat het los', kun je met het vólste recht van de wereld zeggen: 'Jij begrijpt er helemaal niets van!' Wat doe je met zulke gevoelens? Dit thema van vanmiddag, dat kan glóéien in je binnenste: 'Hoe kan ik die ander vermoorden? Ook al is het misschien niet letterlijk, dan nóg: hoe kan ik die ander kapot maken? Of in ieder geval: hoe kan ik die ander zo vér mogelijk uit mijn eigen leven bannen?!

'Gij zult niet doodslaan.' Dat gebod gaat veel dieper dan wij denken. En nu hebben we het nog niet eens gehad over situaties waarin je anderen óf jezelf in levensgevaar brengt. Dat kan door met een dronken kop achter het stuur te gaan zitten. Maar het kan óók al als je gewoon háást hebt, en je afspraak moet halen, en opgefokt bent, en éven flink gas geeft...

En dan hebben we het óók nog niet gehad over abortus, euthanasie, over het zelfgekozen levenseinde, over oorlog en rechtshandhaving. Als we álles uitvoerig moesten uitspitten, dan kwamen we écht in problemen met de volgende dienst!

3. Jezus maakt van het doodslagverbod een gebod om te vergeven

Laten we ons concentreren op wat Jezus zegt. 'Stel dat u in de tempel voor het altaar staat om God een offer te brengen. Als u zich daar dan herinnert dat uw broeder iets tegen u heeft, moet u het offer naast het altaar laten liggen. Ga eerst naar uw broeder, maak het met hem in orde en breng daarna pas uw offer aan God.' Jezus trekt dus de lijn héél ver door. Uit het vórbod om de ander te doden, trekt Hij als consequentie het gébod om je met de ander te verzoenen. Die wrok en die haat in je hart, de wortel van de moord, die moet er hélemaal uit, radicaal! Dat kan alléén door verzoening. En Jezus zegt erbij: 'Die verzoening onderling, die is nodig voor de verzoening met God. Je kunt niet God eren en liefhebben en zingen in Zijn huis, terwijl je weet dat er íemand is die iets tegen jou heeft. Er zit nog iets, misschien niet eens bij jezelf, maar wél bij die ander. Maak het éérst goed, en kom dan weer terug bij God.' U voelt wel: dat gaat héél ver. Paulus werkt die woorden van de Here Jezus uit in Romeinen 12, we hebben dat stukje gelezen. 'Zegen je vervolgers, help je vijand.' Hoe kán dat

allemaal? Hoe kun je je vijanden liefhebben? Hoe kun je voor hen bidden? Is dat allemaal niet te véél gevergd?

Dat is een eerlijke vraag. Daarom moeten we eerst maar even duidelijk krijgen wat Jezus níét bedoelt. Jezus zegt níét, en ook Paulus zegt níét, dat we het kwaad maar moeten vergoelijken, dat we het maar onder het tapijt moeten vegen of met de mantel der liefde moeten bedekken. Als er Eén is die het kwaad niet kan zién, dan is het wel de heilige God! Hij duldt het kwaad niet! Als er iemand aan één van Zijn mensen komt, aan één van Zijn kinderen... dan laait het vuur van Zijn toorn op! Wie denkt dat God een softe God is, die een misdadiger of een moordenaar een aai over de bol geeft, heeft er nog niets van begrepen! God neemt het kwaad serieus, bloedserieus! Want Hij weet hoe het mensen kwetst, hoe mensen eraan ten onder gaan, hoeveel pijn en ellende en nood er is, omdat de éne mens maar over de andere heenwalst. Je zou kunnen denken dat God het kwaad toedekt, maar dat is een misverstand. En het tweede misverstand, dat is, dat wij alleen maar moeten vergeven en dat wij als mensen niet zouden mogen straffen. Er is in een samenleving wel degelijk recht nodig, zegt de Bijbel. Na Romeinen 12 volgt Romeinen 13, waarin staat, dat de overheid geroepen is om het kwaad te bestrijden en misdadigers te straffen. 'De overheid draagt het zwaard niet voor niets', zegt Paulus. Dus het is niet de bedoeling om te denken dat God soft is, en dat je maar nergens over moet praten, en maar moet vergeven en vergeten, alsof er niets gebeurd is. Nee, als er kwaad gebeurd is, dan moet de dader worden aangegeven bij de politie, en bovendien ligt er een enorm probleem tussen de dader en God, en tussen de dader en de slachtoffers. Maar nu de vraag: 'Wat is Gods manier om nu verder te gaan? En welke weg wijst Hij ons?' Dat is een weg in vijf stappen.

Ten eerste herinnert Paulus ons aan wat God zegt: 'Het is aan Mij om wraak te nemen, Ik zal vergelden.' **Het oordeel ligt in Gods hand!** Alles wat er gebeurd is: Hij weet het! Hij zal rechtspreken, Hij zal recht doen. We hoeven niet bang te zijn dat het kwaad vergeten wordt, of ongestraft blijft. God zegt: 'Leg het in Mijn hand! Vertrouw Mij! Ik weet wat Ik doe. Laat het los! Jij hoeft het recht niet te handhaven, dat doe Ik!' Dat is één. Loslaten, de dingen in Gods handen leggen.

Twee: God neemt het kwaad serieus. Zó serieus, dat Hij dat nooit en te nimmer zómaar vergeeft. Hij kan alleen maar vergeven, als er een straf voltrokken is. Alleen de zwaarste straf is zwaar genoeg. Als Gods oordeel over ons leven gaat, dan blijft er niets van ons over! Dan worden we verteerd.

Tóch wil God ons een uitweg bieden. De uitweg van vergeving, van verzoening. Maar hoe kan Hij tegelijkertijd de zwaarste straf opleggen en óók vergeving schenken? Dat kan alléén doordat Hij Zelf die straf op Zijn schouders neemt, in de Persoon van Jezus Christus. Op Golgotha heeft voor Hij onze schulden de prijs betaald. Alles is voldaan!

Het kruis van Golgotha laat zien hoe serieus God het kwaad neemt. Er kan geen vergeving zijn zonder straf, er moet recht geschieden. Daarom neemt Jezus Gods oordeel op Zich, daarom laat God de Vader Hem op het moeilijkste moment alleen, stik-alleen. Het wordt donker boven Golgotha, drie uur lang. Het volle gewicht van Gods oordeel komt op Jezus neer.

Dan het derde: doordat Jezus betaald heeft met Zijn leven, is er vergeving, zélfs voor moordenaars die tot inkeer komen. Naast Jezus hangen twee moordenaars, aan elke kant één. De één blijft spotten. Hij zal uiteindelijk sterven zonder vergeving te hebben ontvangen. De ander komt tot inkeer. En al is het vlàk voor Zijn dood, Hij krijgt inderdaad genade. Al Zijn schuld wordt verzoend. En als Jezus binnenkomt in het Paradijs, komt Hij daar in gezelschap van een moordenaar... Een bekeerde moordenaar.

Zelfs met mensen die het ergste hebben gedaan wat een mens kán doen, wil God verder gaan. Ook koning David, de grote koning David, was een moordenaar. Hij pikte de vrouw van een ander, van zijn trouwe dienaar Uria, en hij zorgde ervoor dat Uria werd gedood. En ook met deze moordenaar, David, ging God verder, al was dat zeker niet vanzelfsprekend en ging het door diepe dalen. Het lied waarmee we deze dienst begonnen, Psalm 32, is een lied van een bekeerde moordenaar. David schreef het toen hij berouw had gekregen.

Vierde stap: als God zélfs een moordenaar kan vergeven, dan kan Hij ook u vergeven, en jou en mij.

Dan is de situatie nooit hopeloos! Dan mogen wij altijd een beroep doen op Jezus Christus, en op Zijn genade. En altijd komt het er dan op aan, dat we berouw tonen, en een nieuw begin willen maken.

En dat nieuwe begin - dat is de **vijfde stap – dat betekent onder meer, dat we zoeken naar verzoening, zélfs met onze vijanden.** Dat we gaan bidden voor diegenen die ons slecht hebben behandeld, in en in slecht. Dat we bidden: 'O Heer, vergeef mij, en vergeef ook die ander. En leer mij open te staan voor die ander. Maak mij vergevingsgezind.' Dat gaat zeker niet vanzelf. Het is beslist niet gemakkelijk. Maar er staat ook nergens in de Bijbel dat God dienen gemakkelijk is. Het is niet gemakkelijk, het is góéd! 'Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede.' Daar gaat het om.

Na de afschaffing van de apartheid werd er in Zuid-Afrika een waarheidscommissie ingesteld. De tv-beelden staan nog op mijn netvlies gegrift. Twee mannen. De éne man was een kerk binnengedrongen, en was gaan schieten. Daarbij was de vrouw van de andere man om het leven gekomen. 'Heeft u berouw van de schietpartij?' vroeg de voorzitter van de waarheidscommissie aan de schutter. 'Ja', zei de man, 'heel erg'. Toen wendde de voorzitter zich tot de andere man: 'Kunt u de moordenaar van uw vrouw vergeven?' De man aarzelde. Toen zei hij: 'Nee, uit mijzelf kan ik dat niet. Maar ik geloof in Jezus Christus. Hij droeg de straf, ook voor mij. Omdat ik geloof in Hem, vergeef ik

de schutter.' Toen stak hij zijn hand uit. Dat moment, van die handdruk, zal ik nooit vergeten. Het laatste woord is niet aan de haat. Jezus Christus geeft kracht, zélfs om tot het uiterste te gaan. Zodat niet meer de

vraag rondspookt in je hoofd: 'Hoe kan ik die ander vermoorden?' Maar: 'Hoe kan ik die ander vergeven?' Wie die vraag biddend bij God brengt, zal vroeg of laat een weg vinden. Een weg om te komen tot een houding van vergevingsgezindheid. Een weg óver de wrok heen. Een weg die werkelijk rust geeft, en vrede. Een weg naar het leven. Amen.